

(pl. jogászok, mérnökök, auditorok körében). A közösségek körében, a civil társadalomban az információs jártasság elterjesztésére és előmozdítására a közkönyvtáraknak jut nagy szerep (pl. Ausztráliában és Új-Zélandon a bennszülött közösség számára speciális programok). A programok anyagi fedezete eddig főként kormányzati forrásokból eredt, de újabban más források is megnyíltak (pl. Dél-Afrikában a Readers' Digest támogatása). A programokban az információs technológia korszerű lehetőségeit is hasznosítják. Az információs jártasság kutatása azonban még mindig gyerekkorát éli. Már is meg lehet azonban különböztetni a gyakorlathoz kötődő kutatásokat (pl. a futó programok innovációjára, fejlesztésére vagy e programok megalapozására és kiértékelésére a felsőoktatásban, egy cég ilyen jellegű profiljának kialakítására), alkalmazott (problémamegoldó) kutatásokat (pl. használati igényvizsgálatok, kutatók információkezelési készségeinek elemzése, az információs jártassági képzés eredményének kiértékelése), valamint az új te-

rületeket feltáró „tisztá” kutatásokat (pl. az információs jártasság természete a munkahelyeken, az információkereső és használó folyamat jelenségeinek leírása, a teauruszok megismerésének különböző módjai az adatbázisokban folytatott keresések során). Az információs jártasság elméletének kérdése is elkezdte érdekelni a kutatókat: van, aki a fogalmi megközelítést, más a relacionális megközelítést, ismét más a konstruktivista paradigmát vizsgálta. A kutatói figyelem központjába föltehetően a következő témák kerülnek: a tudás, az információ és az információs jártasság a különféle kultúrákban, egyének és csoportok tapasztalatai e téren, mi motiválja az embereket e készségek megszerzésére, az ilyen jellegű programok gátjai stb. Végül a szerző beszámol saját kutatásairól, amelyeket az információs jártasság hét arca címmel lehet összefoglalni (technológia, források, folyamatok, menedzsment, tudásgazdálkodás és -szervezés, tudásterjesztés, bölcsesség és szakmai etika.

(Papp István)

INFORMÁCIÓELŐÁLLÍTÁS, -MEGJELENÍTÉS ÉS -TERJESZTÉS

Digitalizálás

Lásd 164

Nyomtatott dokumentumtípusok

01/212

SANTORO, Marco: Appunti su caratteristiche e funzioni del paratesto nel libro antico = Accad.Bibl.Ital. 50.a. 2000. 1.no. 5-38.p. Bibliogr. a jegyzetekben.

Res. angol, francia, spanyol, német nyelveken

Megjegyzések a régi könyvek „paraszövegének” jellemzőihez és funkcióihoz

Régi és ritka könyvek

Az a köztes zóna, ami maga a szöveg, és az azon kívüli világ között van (a címlaptól a jegyzetekig), a „paraszöveg” nagyobb figyelmet és gondosabb vizsgáldást érdemel jellegzetességeik és funkcióik tisztázása érdekében. A 16. századi nápolyi könyvek ajánlásait és címlapjait vizsgálva folyamatos változás és fejlődés figyelhető meg a címlapokon. Ebből nyilvánvalóvá válik az a kiadói stratégia, amely a címlapra mint az olvasói figyelem felhívásának leg-hatékonyabb eszközére tekint.

(Autoref.)

01/213

ČINČERA, Jan: Vliv elektronické komunikace na spotřebu papíru = Nár.Knih. 11.roč. 2000. 4.no. 184-187.p. Bibliogr. 10 tétel.

Az elektronikus kommunikáció hatása a papírfelhasználásra

Kommunikáció; Papírgyártás

A papírt Kínában találták fel. Használata az arab világban és Európában felgyorsította a társadalom és a gazdaság fejlődését, minthogy a korábbi hordozóknál (papirusz, pergamen, agyagtáblák) olcsóbb és könnyebben kezelhető volt. Európában sokáig rongyokból állították elő, a 18-19. században fare-szelék, jelenleg pedig vegyi eljárással kezelt fa az alapanyaga.

A papír gyártása légszennyező. Amerikában a gázkibocsátások 2,9%-a papíripari kéndioxid, 1,5%-a nitrogén. A fakitermelés kb. 17%-ából lesz papír. Emiatt is zsugorodik az esőerdők területe.

Az elektronikus kommunikáció térhódítása a várakozások ellenére nem szüntette meg a papírfelhasználás állandó növekedését. Az 1990 és 1998 közötti 86,8 millió tonnáról mostanáig 99 millió tonnára nőtt az USA éves papírigénye. 2010-ig további

70-80%-nyi növekedés várható a felhasználásban. 1990-ben a felhasználás világátalaga 45 kg/fő volt, miközben a harmadik világban csak 1 kg/fő. Mi lesz, ha majd ott is elindul a papírpo-csékolás.

Az általános növekedési tendenciával szemben vannak olyan területek, ahol csökkenés következett be. Az internet az USA-ban 15, Japánban pedig 5%-kal csökkentette az igényt. Másutt viszont (pl. az ún. junk mail világában) nagy és egyre nagyobb a felhasználási mohóság.

Az irodai papírfelhasználás 2003-ra 1996-hoz képest valószínűleg megkétszereződik. Pedig – tanúsítja a Bank America példája, amely 1993 és 1995 között 32%-kal kevesebb papírt használt fel (= 1 millió dollár megtakarítás) – volna lehetőség a mér-sékeltőbb papírfelhasználásra. Csak akarni kellene. Az elektronikus kommunikáció összességében évente 5,2 millió tonna papírt takarít meg (2,7 milliót az USA-ban, a többbit a fejlett országokban), ám ez sokkal kevesebb, mint a várt növekmény.

(Futala Tibor)

Lásd még 152, 154, 161

Audiovizuális, elektronikus, optikai információhordozók

01/214

DELAINE, Virginie: La gestion au quotidien des revues électroniques sur intranet = Documentaliste. 37.vol. 2000. 3-4.no. 182-191.p. Bibliogr.

Res. angol, német és spanyol nyelven

Elektronikus folyóiratok kezelése intraneten

Elektronikus folyóirat; Gépi folyóiratkezelés; Helyi gépi hálózat; Számítógép-hálózat

A tudományos folyóiratok on-line terjesztése kedvezően befolyásolja az információs szakemberek

hozzaállását, különösen, ha ez egy helyi hálózaton (intraneten), a hagyományosnál kényelmesebb munkamódszerekkel történik. Az elektronikus dokumentumok természete megváltoztatta a legtöbb hagyományos munkafolyamatot, pl. a katalogizálást, az osztályozást, a leltározást és a témafigyelést. Új szempontok merültek fel: hogyan találjuk meg, tegyük hozzáférhetővé, őrizzük meg és terjesszük az elektronikus folyóiratokat. További tudnivalók: jogi kérdések, licenctárgyalások, konzorciumok létrehozása.

(Autoref. alapján)

01/215

MEHTA, Usha: On the World Wide Web: Where are you going, where have you been? = Internet Ref. Serv. Q. 5.vol. 2000. 1.no. 51-66.p. Bibliogr. 27 tétel.

Hogyan hivatkoznak a szerzők a webes forrásokra?

Elektronikus publikáció; Hivatkozás; Publikálás-tudományos kiadványoké; Számítógép-hálózat

[A forrás-folyóirat az alábbi címen szerezhető be: HAWORTH DOCUMENT DELIVERY CENTER, Haworth Press, Inc., 10 Alice Street, Binghamton, N. Y. 13904]

A szerző webes hivatkozások elemzésével vizsgálja a tudományos kommunikáció három aspektusát: a hiteles információ használatát, a helyes hivatkozási stílus alkalmazását és a hivatkozott források ellenőrzési célból való elérhetőségét. A vizsgálat eredményei azt jelzik, hogy létre kell hozni a webes hivatkozások adatbázisát vagy más megőrzési formáját

(Autoref.)

01/216

COHEN, Joëlle: L'écran efficace: trois lois fondamentales de la perception visuelle = Documentaliste. 37.vol. 2000. 3-4.no. 192-198.p. Bibliogr. 10 tétel.

Res. angol, német és spanyol nyelven

A hatékony képernyő: a vizuális érzékelés három alaptörvénye

Ember-gép kapcsolat; Ergonómia; Honlap; Tipográfiai szerkesztés

Az on-line szolgáltatások tervezőinek nem szabad figyelmen kívül hagyniuk a vizuális érzékelés törvényeit; e szakembereknek jól kell ismerniük az információ-felismerés, -befogadás és -memorizálás folyamatait. Az elektronikus dokumentumok komplex szerkezetére, a navigálásra és a képernyőn való olvasásra tekintettel az információk grafikai megjelenítésének tervezése közben figyelembe kell venni a vizuális és kognitív ergonómia alapelveit. A jelen tanulmány összefoglalja és illusztrálja a vizuális érzékelés alapvető jellemzőit, és következtetésként egy olyan alkalmazást mutat be, amely egy intranet-honlap fokozatos fejlesztése során alakult ki.

(Autoref.)

Lásd még 111, 126, 135, 145, 151-152, 158, 162, 172, 174, 184, 192-193, 195, 204, 207-208

Kommunikációs technikák

Lásd 213, 215